

Tbilisi / GEORGIA 2019

ISIRC

Congress

Proceedings

International Scientific
Researches Congress
2019 Tbilisi

www.isr-congress.com

[f](#) [t](#) [@](#) /isrcongress

Tbilisi / GEORGIA 2019

ISRC Congress

International Scientific Researches Congress

www.isr-congress.com

[f](#) [t](#) [i](#) /isrcongress

InternationalPharmaMarketing

ANKARA STYLE
FOODSERVICE

"MATEKS GEORGIA" Ltd
8.3.6. „855086 24164210"

ISRC *Congress*

International Scientific Researches Congress 2019 Tbilisi

April 18 - 20, 2019, Tbilisi / GEORGIA

Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi 2019 Tiflis

18 - 20 Nisan 2018, Tiflis / GÜRCİSTAN

Proceedings Bildiriler Kitabı

ISRC *Congress*

International Scientific Researches Congress 2019 Tbilisi
April 18 - 20, 2019, Tbilisi / GEORGIA

Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi 2019 Tiflis
18 - 20 Nisan 2019, Tiflis / GÜRCİSTAN

Editors / Editörler

Doç. Dr. Salih YILDIZ

Arş. Gör. Kübra ŞİMŞEK DEMİRBAĞ

Cover Design / Kapak Tasarım

Hanefi OKUR, Gümüş Reklam

Advertising, Promotion / Reklam, Tanıtım

Hanefi OKUR, Gümüş Reklam

Yayın No: 41

ISBN: 978-605-4838-21-9

Gümüşhane Üniversitesi, 2019

© Her hakkı saklıdır. Yayınlanan çalışmalardaki görüş ve düşünceler yazarların kendilerine aittir. Yayınlanan çalışmalar sadece referans gösterilerek kullanılabilir.

International Scientific Researches Congress 2019 Tbilisi / Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi
2019 Tiflis Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü'nce desteklenmiştir.

Proje No: 19.F2911.08.01

ISRC Congress

International Scientific Researches Congress 2019 Tbilisi
April 18 - 20, 2019, Tbilisi / GEORGIA

Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi 2019 Tiflis
18 - 20 Nisan 2019, Tiflis / GÜRCİSTAN

Gümüşhane Üniversitesi
www.gumushane.edu.tr

International Scientific Researches Congress 2019 Tbilisi

www.isr-congress.com

<http://isrcongress2019tbilisi.gumushane.edu.tr>

isrcongress2019tbilisi@gmail.com

[f](#) [t](#) [i](#) / isrcongress

Gümüşhane Üniversitesi Yayınları:
Bağlarbaşı Mahallesi 29100 / Gümüşhane
Tel: 0456 233100 Fax: 0456 2331119
Eposta: dosim@gumushane.edu.tr

Copyright © 2019
ISBN: 978-605-4838-21-9
Publication Date: 13.08.2019

Makedonya'da Türkçe Eğitimin Günümüze Kadar Gelişimi

Osman Emin¹⁵

Öz

Teknolojinin durmadan geliştiği bir dünyada insanlar, birbirleriyle rahat ve hızlı bir şekilde iletişim sağlayabilmelerini, eğitime borçludurlar. Bunun için toplumlar, bireylerine daha iyi bir hayat tarzı sağlamak için, eğitim sistemlerini diğer ülkelerin eğitim sistemleriyle karşılaştırarak sürekli geliştirmek istenmektedir. Her ülke, toplumun çağdaş gelişimlere uyabilmesi için eğitim sistemini geliştirmek zorundadır. Bu gelişim için eğitim politikasını tahlil etmek ve eğitime yönelik yaklaşımları geliştirmek durumundadır. Bunun içinde diğer ülkelerin eğitim sistemleri ile karşılaştırma yapılmadan önce ülkemizde Türkçe eğitim sisteminin gelişimini irdelemek amaçlanmaktadır. Bu bakımdan Türkçe eğitim programlarını ve sistemini karşılaştırmayı uygun görerek amacım eğitim programları arasındaki benzerlikleri, farklılıkları ortaya koymak, sistemi etkileyen faktörlere ulaşmaktadır. Makedonya Cumhuriyeti'nde Türkçe Eğitimin gelişimi açısından 1945 yılından günümüze nasıl bir gelişim gösterdiği Türkçe eğitimin gelişimi ve ilerlemesi için çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Eğitimin gelişimi, Eğitim programı, Türkçe eğitimi.

The Development of the Education in Turkish Language in the Macedonia

Abstract

In a world of constant technological development, education is to be thanked for individuals being able to comfortably communicate with each other. In order to provide a better living, communities are required to compare their educational system with the one in other countries and to continuously improve. Each country must develop its educational system so that it complies with the contemporary development of the community. For such a development, it has to analyze the education policy and develop an approach towards education. Before we compare the education system with that of other countries, we are going to examine the development of education in Turkish. In this regard, my aim is to compare the similarities between programs and appropriate training programs, to reveal differences and reach into the factors affecting the system. The development of the education in the Republic of Macedonia since 1945 showed how crucial it is for the development and progression of the education in Turkish.

Keywords: Education, Development of the Education, Curriculum, Education in Turkish.

Giriş

Eğitim, dünya milletlerini ileriye götürecek en önemli unsurlardan biridir. Değişik ülkeler kendi dünya görüşleri dahilinde, eğitime önem verir. İnsanlar arasındaki farklılıklara rağmen insanların birbirinden ayrı amaçları vardır ve bu amaçları gerçekleştirmede birbirine gereksinimleri vardır. Bu gereksinimler ancak eğitim ile giderilebilir. Ertürk, eğitimi, "Eğitim bireyin kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir."¹⁶ olarak tanımlamıştır.

¹⁵ Doç. Dr., "Aziz Kiril ve Metodi" Üniversitesi, Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, Makedonya-Üsküp, osman_emin@hotmail.com ORCID: 0000-0001-6975-8221

¹⁶ Ertürk, Selahattin. Eğitimde Program Geliştirme, Ankara, Meteksan Yayınları,1993

Bir ülkenin, başka bir ülkenin eğitim ve öğretim sistemini incelemesi, kendi öğretim programında olmayan ama olması gereken özellikleri tesbit etmesi ve bu tesbitler ışığında programlarına yön vererek onları iyileştirip geliştirmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Kendi eğitim sistemimizi başka ülke eğitim sistemleriyle karşılaştırmak zorunludur. Ancak yapılan tüm değişimler ve karşılaştırmalar gelişmiş Avrupa ülkelerinden örnekler alınmaktadır. Böylece aklımıza ilk gelen soru bizim devletimiz buna ne kadar hazır olduğudur. Bundan dolayı ilk önce Makedonya Cumhuriyeti'nde hazırlanan Türkçe eğitim program geliştirme çalışmalarını, önemini açıklamak ve tanıtmak isterim. Çünkü ülkelerin eğitim sistemlerinin temelini eğitim programları oluşturur ve eğitim programları nasıl bir insan yetiştirileceği sorusuna da cevap vermektedir.

Eğitimin genel amacı, "yetişmekte olan çocukların ve gençlerin yaşadıkları toplumla ve çağla sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum içinde olmalarını sağlamaktır. Bu uyumun sağlanabilmesi için bireylerin yetenekleri eğitim yoluyla geliştirilir ve davranışları milli eğitimin amaçları doğrultusunda değiştirilir".¹⁷

Makedonya Eğitim Sisteminin Yapısı ve Özellikleri Ülkemizin eğitim sistemi, okulöncesi, ilköğretim, lise (ortaöğretim) ve yüksek öğretim diye adlandırılan öğretim basamaklarını kapsar. Okulöncesi eğitim, henüz ilköğretim çağına gelmemiş 4-6 yaşları arasındaki çocukların eğitim gereksinimini karşılar ve isteğe bağlıdır. İlköğretim, genel olarak 6-14 yaşlarındaki çocuklara eğitim sağlayan dokuz yıllık bir yetiştirme (temel eğitim) dönemidir ve zorunludur. Gerek yönetim, gerek öğretim programı bakımından bir bütünlük göstermektedir. Lise veya ortaöğretim, genellikle 14-18 gençlerin öğrenim gördükleri bir öğretim basamağıdır ve zorunludur. Genelde dört yıl süren bu öğretim basamağı, ilköğretime dayalı en az üç yıllık bütün genel, meslekî ve öğretim kurumlarını kapsar. İlk öğrenimini tamamlayan her öğrenci, ilgi ve yeteneği doğrultusunda istediği lise okullarından birine girebilir. Yükseköğretim, ortaöğretim üstünde en az dört yıllık eğitim sağlayan tüm öğretim kurumlarını kapsar. Üniversiteler, fakülteler, enstitüler ve araştırma merkezleri birer yükseköğretim kurumudur.

Makedonya Cumhuriyeti eğitim sisteminde 1991 yılında çıkarılan Eğitim Sistemi Yeniden Düzenleme Yasası ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden sonra Makedonya Eğitim Sisteminin genel amacı, "Çocuklar için mutlu bir çocukluk ve hayata daha iyi bir başlangıcı teminat altına almak, gençler için fırsat eşitliğini sağlamak, herkes için çeşitli hünelerine geliştirerek ülkelerine zengin bir miras bırakacak gelir teminini hazırlamaktır. Bunun yanı sıra öğrencilerin, toplumsal beklentiler karşısında kendi gereksinim ve özelliklerini tanımalarına ve gerçekçi bir benlik kavramı oluşturmalarına ve kendi yaşamlarıyla ilgili kararlar alabilmelerine yardımcı olunmasıdır."¹⁸ şeklinde belirlenmiştir.

Son dönemlerde Makedonya Eğitim Sisteminde sürekli değişikliklere gidildiği, çocuklara daha iyi, kaliteli eğitim sunabilmeleri için çalışmaları ve etkinlikleri çeşitli projeler üzerinden okullara aktarılmaya çalışıldı. Ancak geçmişten bugüne kadar rehberlik bölümlerin okullarda olması ve güncelliğini koruyabilmeleri için yeni ve çağdaş eğilim olarak psikolojik danışmanlık ve

¹⁷ Erdem, M. ve N. Fidan. Eğitime Giriş, Ankara, Meteksan Matbaacılık, 1994, s.8

¹⁸ Makedonya Eğitim Bakanlığı, Pedagoji Enstitüsü. Türkçe Dersi Programları, Üsküp, Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü Yayınları, 2001, s.11.

rehberlik servislerin yaygınlaşması görülerek her okulda zorunlu bir şekilde bu servislerin çalışılması ve kadro yetiştirilmesi için çok çabalar harcanmaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışma kavramları, modern eğitimin çok önemli bir parçası haline gelmiş faaliyetleri ifade eden terimlerdir. Özellikle rehberlik sözü daha 1938'lerde okul müfredat programlarımızda geçmiş olmakla beraber, daha çok 1950'lerden sonra sıkça konuşulup tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle 1970'den buyana da rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin "uzman" kişilerce yürütülen ayrı bir "yardım" ve "ihtisas" faaliyeti olarak okul eğitim programlarımızda yer almış olduğu memnuniyetle görülmektedir.

1. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Araştırmada, Makedonya Cumhuriyeti 1945'ten günümüze kadar Türkçe eğitimin ve Türkçe dersinin gelişimi için yapılan çalışmalar, ders programlarındaki değişim ve gelişmeleri belirlemek amacıyla tarihsel yöntem kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde döküman incelemesine dayalı olarak elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırma, 1945'ten günümüze kadar Makedonya Cumhuriyeti, Yugoslavya Sosyalist Federasyonu'na bağlı, 1991'den bu yana da uluslararası sistemde bağımsız bir devlet olarak yerini alan Makedonya Cumhuriyeti'ndeki Türk toplumunun eğitim ve öğretiminde ne gibi ve ne yönde değişikliklerin ve gelişmelerin meydana geldiğini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada, Makedonya Cumhuriyeti 1945'ten günümüze kadar Türkçe eğitimin gelişmelerini irdelemek amacıyla tarihsel yöntem kullanılmıştır.

2. Bulgular ve Yorum

2.1. İkinci Dünya Savaşından Sonra Türkçe Eğitiminin Gelişimi

19. yüzyılın sonlarına doğru eğitim alanında görülmeye başlanan bazı olumlu gelişmelerde, Balkan Savaşları'yla son bulmuştur. Türkçe eğitiminin yasaklandığı iki Dünya Savaşı arasındaki dönemde Türkçe eğitim durdurulmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni okullar, nitelikli öğretmenler, programlar... değerli eğitimcilerin eliyle en iyiye doğru yönelmiş uygulamalar devam ederken, Batı Makedonya ve Kosova'daki Türkçe eğitime diğer milliyetlere nazaran beş altı yıllık bir gecikmeyle, yani, ancak 1951'den sonra başlanabilmektedir. Başka bir deyişle, 1912'de yasaklanan Türkçe eğitime, ancak kırk yıllık bir aradan sonra izin verilebilmiştir. Böyle bir gecikme, doğal olarak Türkiye Türkçesi'yle Rumeli konuşma ve yazı dili arasında farklılıkların doğmasına neden olmuştur. Ancak, bu farklılaşmada en çok, bölgede konuşulan yabancı diller ve bu dillerde görülen eğitim etkili olmuştur.

500 yıl Osmanlı himayesinde yaşadıkdan sonra Balkan savaşları sonucu Makedonya'nın Osmanlılar'dan ayrılmasıyla beraber burada yaşayan Türk azınlığın eğitiminde sıkıntılar baş göstermeye başlamıştır. "Beş yüz yıllık siyasi otorite el değiştirirken, 1938'de ve 1950'lerde iki büyük göç dalgası yaşanmıştır, Osmanlı devleti 1389 Kosova Savaşı ile yerleştiği bu bölgeden, 1913'te ayrılırken, geri de kalan Türk nüfus, artık bu yörenin azınlık halklarından biri olmuştur".¹⁹ Osmanlı'nın Balkanlardan çekilmesi üzerine Türkler başka sistemler, başka bayraklar altında yaşamak gerçeğiyle karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı'nın Balkanlar'dan çekilmesinden sonra bu topraklarda kalan Türklerin eğitim ve kültür yaşamında bir duraklama

¹⁹ Çiğdem, Ülker. Makedonya Türk Öyküsünde Kimlik Sorunu, Kültür Bak. Yayınları,1998

olduğu görülmüştür. Türk okulları kapatılmış, halk ana dilini evinin dışında kullanamaz olmuştur. Böylece eğitimlerini devam edemeyip yarıda bırakmışlardır. Balkan ve I. Dünya Savaşları sonrası bölgede duraklayan ve gerilemeye başlayan sistematik Türkçe eğitimi, 1944 yılı sonlarına doğru, Makedonya Federal Yugoslavya bünyesinde ayrı bir Cumhuriyet haline gelir gelmez, Makedon dili okullarının yanı sıra, azınlıklara da kendi dillerinde okul açma hakkı tanınmasıyla beraber yeniden gelişmeye başlamıştır. Makedonya Cumhuriyeti'nde Türk okul kuruluş sistemi 1945 yılından itibaren yapılan bir dizi reformlar yoluyla bugünkü şeklini almıştır. 1948 yılından, Makedonya'da Stalin uygulamalarından sıyrılarak daha liberal bir rejim tatbik etmeye başlanmış ve bu esnada Türk halkı da kendini toparlamaya çalışmıştır. Böylece Federatif Sosyalist Yugoslavya çerçevesinde ayrı bir Cumhuriyet olan Makedonya Sosyalist Cumhuriyeti, Makedonya'da o dönemde yaşayan yaklaşık 400.000 Türk'e eğitim hakları sağlandı. Eğitim Sistemi Yeniden Düzenleme Yasası eğitim kanunuyla tüm öğretim kurumları Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve öğretim tek elden yürütülmeye başlanmıştır. Makedonya'dan Türkiye'ye doğru yapılan dış göçler Makedonya'nın milliyetler dengesini bozarak, burada yaşayan Türkleri çeşitli açılardan olumsuz etkilemiştir. Yine bu göçlere bağlı olarak, kültürel entegrasyon, grup içindeki farklı siyasi inanışlar, köyün ve kentin farklı dinamikleri, Türklerin, Makedonca ve Türkçe arasında kalmaktan kaynaklanan dilsel ikilemeleri, grupsal kimliğin saptanmasını da bir hayli güçleştirmektedir. Dilsel ikilemin, grupsal kimliğin saptanması sorunun önemli bir boyutu olduğunu söyleyebiliriz. Sekiz yıllık zorunlu eğitimle birlikte, okulda Makedonca öğrenen azınlık mensubu çocuk, kendi anadiline yabancılaşmaktadır. Dilin korunması ve yaşatılması bir millete bağlı ise, anavatanında yaşıyor olmasa da varlığını sürdürebilir. Çünkü dil, o milletin fertlerini birleştiren bağları canlı tutmaya devam eder. Dil, toplumunun tüm ortak değerlerini oluşturan, geliştiren, yaşatan kurumdur.

"İkinci Dünya savaşının henüz sona ermediği 1944-1945 ders yılında Üsküp Tefeyyüz ilkokulunda Türkçe öğretim alanında ilk adım atıldı, 1951 yılından itibaren özellikle çocuklara hitap eden Türkçe kitapların yayınlanmasında göze çarpan hareketliliğin devam ettiği görülmektedir. Yayınlan ders kitapları sayısında 1953 yılında büyük bir patlama olmuş, bir yılda toplam 18 kitap yayınlanmıştır".²⁰ 60'lı yıllardan sonra Makedonya'da Türk dili konusunda olumlu gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. Örneğin; 1964 yılında Üsküp "Kliment Ohridski" Pedagoji Akademisinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümü açılmış, bu gelişmeyi 1976 yılında Makedonya - Üsküp "Kiril ve Metodî" Üniversitesi Filoloji Fakültesi bünyesinde Türk Dil ve Edebiyat bölümünün açılması izlemiştir. 90'lı yıllar SSCB'nin dağılması, Alman bloğunun birleşmesi, soğuk savaşın bitmesi ve Federal Yugoslavya'nın dağılması gibi dünyanın siyasi haritasını hızla değiştiren ve pek çok ülkeyi yeniden yapılanmaya iten bir süreç olarak hatırlanmaktadır. Yugoslavya'nın dağılmasıyla birlikte Balkan coğrafyasında hakim olan milletlerin kültürleri buldukları ülkelerde daha etkili olmaya başlamıştır.

Ancak yaşanan tarihsel sıkıntılar sonucu bu gelişme süreci çok yavaş ilerlemiştir. Günümüzde, Türkler Makedonya nüfusunun yüzde 4.3'ünü oluşturuyor. Buna rağmen, ana dilinde okuyan Türk çocuklarının sayısı yüzde 2.2'lik bir oranı oluşturmaktadır. Bu durum Makedonya Türklerinin anadillerini düzgün bir şekilde konuşamamalarına neden olmuştur.

²⁰ Vatan, K. ve H. Yaltrık. Makedonya'da Rumeli Türklerinin Tarih Ve Kültürleri Panelleri ve Konferansı, İzmir, 1996, s:52.

Ago'ya göre "Türkçe ilkokulların gelişme durumu birçok nedenler yüzünden kimi değişmelere uğramıştır. Bu değişmeler sadece öğrenci sayısının kapsanılıp kapsanılmamasına ait söz konusu değil, gündün güne öğrenci ve öğretmen sayısının düşmesinden maada son zamanlarda karma okullarda Türkçe sınıfların kapatılması belirgin hale gelmiştir".²¹

Tablo 1. "Makedonya'da 1945/46-1990/91 Öğretim Yılları Arasında Türkçe Eğitim Diline Göre Öğrenci, Sınıf, Okul ve Öğretmen Dağılımı"²²

Okuma yılı	Öğrenci sayısı	Okul sayısı	Sınıf sayısı	Öğretmen sayısı
1945/46	6.702	55	131	125
1954/55	11.406	119	398	346
1964/65	5.874	-	183	182
1990/91	5519	-	231	276

Tablo 2. "Makedonya'da 2000-2003 Öğretim Yılları Arasında Türkçe Eğitim Diline Göre Öğrenci, Sınıf, Okul ve Öğretmen Dağılımı"²³

	2000-2001		2001-2002		2002-2003	
	Toplam	Türkler	Toplam	Türkler	Toplam	Türkler
Okul sayısı	1010	56	1010	55	1020	57
Sınıf sayısı	10.031	251	10.094	249	10.062	258
Öğrenci sayısı	246.490	6061	242.707	5874	235.516	5825

Tablo 1. ve Tablo 2.'de görüldüğü gibi, 1945/46 okuma yılı öğrenci sayısı 6.702, okul sayısı 55, sınıf sayısı 131 ve öğretmen sayısı 125'tir. Fakat 1950/51 öğretim yıllarında Batı Makedonya bölgesinde köy ve kentlerinde karma okulların açılması ile birlikte Türk öğrencilerin sayısı artmaya başlamaktadır ve bu durum 1954/55 okuma yılında öğrenci sayısında %90 artış görülmektedir. Türk öğrencilerin sayısı 6.702'den 11.406'ya yükselmektedir. İlkokullar 55'ten 119'a, sınıflar 131'den 398'e, öğretmen sayısı 125'ten 346'ya yükselmiştir. Bu dönemde Türk öğrencilerin en iyi dönemi olarak adlandırabiliriz. 1954 yılının ilk yarısından başlayarak Makedonya'da yaşamakta olan Türkler sürekli olarak Türkiye'ye göç ediyorlar ve 1954/55-1964/65 yılları yani on yıllık süre içerisinde okuma yılında, Türk öğrencileri kötü döneme adım atıkları görülmektedir. Bu on yıllık süre içinde Türk öğrencilerin sayısı 11.406'dan 5.824'e, sınıf sayısı 389'dan 183'e, öğretmen sayısı 346'dan 182'ye düştüğü görülmüştür. Türkçe sınıfların, öğrencilerin sayısı yıldan yıla azalmaya başlayarak bugüne kadar etkisini göstermeye devam ediyor ve Türk okullarında öğrenci sayısının düşüşü yüzünden kimi kent ve köylerde Türkçe sekiz yıllık okullarının, dördüncü sınıfa döndürülmesine neden olmuştur. Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan Türklerin temel problemler ve sorunlarından biri eğitimdir. Makedonya Eğitim Anayasasına göre, anayasanın 48. maddesinde, birinci sınıftan lise son sınıfına kadar anadilinde okuma hakkı garanti altına alınmıştır. Makedonya Cumhuriyeti'nde, bir sivil kuruluşun 1997 yılında yapılan araştırmaya göre Türkler Makedonya'nın nüfusunün

²¹ Ago, Arif. "Makedonya Türk Halkının Anadili Üzerinde Öğretim Eğitim ve Sorunları." Sesler Dergisi, Yıl 31, Sayı 302, 1996, s:8.

²² Statistical Yearbook, Statistical Office Of The Republic Of Macedonia, Skopje, 1997-32,s:597.

²³ Министерство За Образование, Информација За Запишување Во Основни Училишта Во Р.Македонија 1999/2000, Скопје, 1999.

%4.3'ünü oluşturmasına rağmen, ana dilinde okuyan Türk çocukların sayısı %2.2'lik bir orantı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar Eğitim Bakanlığı'nın 50 yıldır uyguladığı politikanın neticesi olarak sayılmaktadır. Çünkü sekiz yıllık zorunlu eğitimle, okulda Makedonca öğrenen çocuk, kendi anadilini iyi öğrenmeyerek yabancılaşmaktadır.

Makedonya Cumhuriyeti'nin yeni anayasası, bu uluslararası kurallarını (Birleşmiş Milletler Örgütü) saygılayarak milliyetlerin öğrenim hakkının, onların esas vatandaş ve siyasi hakkı olarak ele alınmaktadır. Milliyetlerin ilk ve orta öğrenimindeki öğrenim ana dilinde realize edilmesi söz konusu olduğunda sınır var mıdır ve bu sınır nerededir sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda Türk milliyetlerinin eğitim haklarından yoksun kalması ve bu haktan sadece Makedonların yararlanması durumunda anayasanın eşitlik ilkesinin ihlal edildiği gerçeği ortadadır. Bu mesele Türkçe okullarında yaşanan sıkıntıların bir devamıdır. Buna göre bu sorunlar yeni değildir, bu sorunların tarihi bir geçmişi muhakkak ki vardır. Ancak Makedonya'da eğitimi etki eden etkenler, faktörler vardır. En önemli faktörlerden de biri dil faktörüdür, bu faktörde bir ülkede birden fazla dilin konuşulması, resmi dilin tek yada iki dilde olması eğitimi etkilemektedir ve sorunlar günden güne artmaktadır. Eğitim bir kültür aktarma aracı ise, eğitimin en başta gelen görevlerinden birisi kültür zenginliklerini toplumsal yaşama biçimlerini genç kuşaklara aktarmaktadır. Bu durumda her ulusun, her türlü düşünce ve öğrenme eylemi anadili temeli üzerinde oluşur. Anlaşıyor ki ulusal eğitimde ve anadili eğitiminde en çok önem verilerek günümüze kadar ve gelecekte düşünülen, eleştiren, sağduyulu, tutarlı ve öz konuşan insan tipinin yaratılması okullarımız dahi Türk Dili eğitiminin başarıya ulaşmasına bağlıdır. Türk eğitiminde, okuduğunu ve öğrendiklerini anlama, öğrendiklerini doğru ve düzgün başkalarına anlatabilme becerilerini kazanma açısından Türkçe dersi öğretimin her kademesinde önemli bir rol oynamaktadır.

3. Makedonya'da Türkçe Dersi Eğitim Programının Gelişimi

Makedonya, Balkanların en karmaşık bölgelerinden biridir. Balkanların kalbi sayılan Makedonya, Türk tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. Eski tarihçiler tarafından bir ırklar müzesi olarak nitelenen Makedonya bugün de çok uluslu bir devlet özelliği taşımaktadır. Makedonya, çok dili, çok dinli, çok kültürlü bir mozaik bölgedir. Makedonya Cumhuriyeti'nin Federal Yugoslavya Devleti ile süren bağılılığı 8 Eylül 1991'de bağımsızlığını ilan etmesiyle biter. Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan Türk unsuruna gelince, Osmanlı Türk Kültürünün taşıyıcıları olan Makedonya Türkleri, milli beklentileri ile bu kültürü koruyup geliştirmekle yetinmeyerek, Makedonya ile Türkiye arasında çok yönlü ilişkilerin geliştirilmesinde adeta bir köprü görevi görmektedir.

Savaş yıllarından sonra kurulan Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti, Türklerin milli benliklerini koruyacak okulların, kültür evlerin, teşkilatların kapatılması veya kurulmasını engellemek gibi örnekler göçün en önemli sebeplerinden sayılmaktadır. O yıllarda karşılaşılan en büyük, en temel problem eğitimidir. Çünkü insan eğitimde istikrara varmazsa devamlı göçle karşı karşıya gelmektedir. Böylece Türk okullarında gerek öğrenci gerekse öğretmen kadrosu azalınca, ortaya çıkan tablo etkisini halla devam etmektedir. Ancak, bir ülkede tek ya da birden fazla dillerin konuşulması, sosyal bakımdan da problem olarak karşılanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan ulus ile halkların yürüttükleri dört yıl kanlı savaş sonrasında 1944/45 okuma yılında ilk defa üç dil üzerine yani Makedonca, Türkçe ve

Arnavutça eğitim devam etmiştir. “1928 yılında Türkiye’de yapılan harf devrimi bütün Türkler için tarihi bir olaydı, Doğu uygarlığından ayrılıp Batı uygarlığına geçmek için yapılan ilk büyük adımlardan biriydi. Bu durumda Makedonya’da Halk Kurtuluş Savaşı sonrasında 1944 yılında Türk azınlığı kendi anadilinde okuma hakkını kazandı ve bu işe yeni harflerle başlandı. Anadili bilinci yeni bir nitelik kazandı” .²⁴

3.1. 1948 Yılında Geliştirilen Türkçe Dersi Öğretim Program Örneği

Anadilinin önemini fark ederek 1948 yılında yöresel tutum ilkelerinin yürürlüğe geçmesi okul ağının genişletilmesi ve yedi yıllık okuldaki öğrenci sayısının artmasına neden oldu. Bundan dolayı artık okul yönetim örgütleri, eğitim-öğretim alanında olumlu başarılar kaydederek bu ortamda kendi etkisini göstermiştir ve iki veya çok halktan oluşan okul yönetim organları kurularak çoğunlukla eğitim ve öğrenim alanında baş gösteren sorunlara ortaklaşa bir çıkar yol bulmaktadırlar. Karşılaşılan en büyük sorunlar ana dilinden kaynaklanmaktadır.

Okul sistemindeki ilk köklü değişiklik 1948 yılından ilkökul programı Türkçe dersinin bir bütün olarak düşünülmesi gerektiğine işaret etmiş ve bu durum günümüz programlarında da devam etmiştir. İlk ve orta öğretim kurumlarının öğretim sürelerini düzenlemek amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Bu durumda, ilkokullarla ilgili olarak, ilköğretimin yaygınlaştırılması, ilköğretim programlarının geliştirilmesi ve aydınlara ders kitapları, 4 + 3 modelinde kurulması ve programların bu modele göre hazırlanması öngörülmüştür. Böylece ilköğretimin daha hızlı yayılması ve çok sayıda vatandaşın Türkçe’yi doğru olarak, bilinçle ve güvenle kullanma doğru ve düzgün konuşma, ifade etmek istediğini en kısa yoldan anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmayı hedeflemiştir. Fakat Kurtuluş Savaşı’ndan hemen sonra, açılan Türk okulları ve Türkiye’de Atatürk’ün yürürlüğe koyduğu yeni alfabe üzerine Türk çocuklarının eğitimleri için açılan okullar, 1955 yılına kadar 7 yıllık iken 1955’ten sonra 8 yıllık olmuşlardır. Fakat her iki tabloda (I.1 ve I.2’de görüldüğü gibi) Makedonya’da 1950/51 yılları arasında ilkokullarda öğrenci sayısı 12.493 iken 1992/93 yıllarında Türk öğrenci sayısı 5172’ye kadar düşmüştür.

1948 Türkçe ders programının, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine, etkinliğine önem veren toplu öğretim esasına dayalı olarak geliştirildiği söylenebilir. 1948 Türkçe ders programında, dersin özel amaçları dersin bütünlüğüne ilişkin genel açıklamalar ve dil alan becerilerine 4 yıllık düzeydeki amaçlar, açıklamalar ve sınıf düzeyine göre her dil becerisine ilişkin kazandırılması istenilen beceriler biçiminde düzenlenmiştir. Bu durumda eğitim sürecinin merkezinde öğretmen yer almıştır. Öğretmenin görevi programı aktarmaktan ibaret değildir. Ayrıca, program istediği kadar amaçların tesbitinde ve amaçlara ulaşmada program işleyişinin derecesini değerlendirme görevini yapmaktır. Amaçların davranışsal tanımları yapılmadığı için yine eğitim durumları ve sınama durumlarının belirlenmesinde yol gösterici olmamışlardır. 1948 yılında programın en büyük eksikliği değerlendirme boyutunun olmayışıdır. Değerlendirme, kuramsal olarak çocuğun, ilgi ve gereksinimlerine önem veren, yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesini esas alan bu program içeriğinin düzenlenmesinde birbiri ile ilişkili konuları tek başlık altında toplanmaktadır, temelde belirgin bir program geliştirme modelinin esas alınmadığı söylenebilir.

²⁴ Bugariç, Recep. “Türkçenin Özleşmesi Ve Bizdeki-Özellikle Üsküp Ağzındaki Etkisi.” Sesler Dergisi, Yıl 17, Sayı 161, 1981, s:46-59.

3.2. 1962 Yılında Geliştirilen Türkçe Dersi Öğretim Programı Örneği

Bir süre bu programla devam eden 1948 Türkçe programı, 1962 ilköğretim program taslağının değerlendirme bölümü hem şekil hemde anlam itibarı ile değişiklikler göstermeye başlayarak, eğitim ve öğretim bütünlüğünün ayrılmaz parçası olarak kabul edilen değerlendirme, 1948 programıyla devam ederek sadece, 1948 programına göre değerlendirme bir sınav ve bir not alma işi iken, yeni değişikliklerle değerlendirme süreç basamağı olarak kabul edilmiştir. 1962 yılında meydana gelen değişiklik ve bu değişikliklerden sonra bir kaç yıl böyle devam eden eğitim sistemi, "1964 yılında ilk öğretimin ikinci kademesinde girişte titizlikle seçilen öğrencilerden en azından 4/1, yarı yolda okulu bırakmalarına öte yandan da diğerlerinin %10 ile %25'nin sınıfta kalmalarına yol açan sistem, değer taşıyan öğrencilerin, eğitim amacına ulaşamadığını ve erişmez durumda olduğu görülmüştür. Ve bu değişiklikler yeni programın düzenlenmesine yol açmıştır".²⁵

3.3. 1965 Yılında Geliştirilen Türkçe Dersi Öğretim Programı Örneği

1965 yılındaki Türkçe eğitim ve öğretim yürütülen okulların yeniden örgütlenme yasası düzenlenmiştir. Bu yasaya göre:

Madde 2; Milli azınlıklar okulları öğretim ve eğitim amacını olduğu gibi onlara benzer diğer okullar için, yasa kadesiyle kanıtlanan genel ödevleri de gerçekleştiriyor. Birinci bölümde anılan okullarda öğretim, Yasaca, milli azınlıkların ana dilinde yürütülüyor. Öğretim, benzer okullar için hazırlanan plan ile programlarınca yürütülüyor. Bunlara azınlıkların milli kültürü alanından olan öğretim de katılıyor.

Madde 3; Milli azınlıklar okulları ayrı kurul olarak, yada, öğretimi Makedon dilinde olan okullarda, ayrı sınıflar olarak kurulabilir. Milli azınlıklar okulları bir bölgede yaşayan tüm azınlıklar için ortak okullar olarak da kurulabilir.

Madde 4; Milli azınlıklar için ilköğretim, yada ilköğretim sınıfları kuruluyor. Bunlarda öğretim azınlıkların milli dilinde yürütülüyor.

Madde 5; Bir ilköğretim yöresinde yaşayan milli azınlık sınıflarından olan öğrencilerin sayısı, ayrı sınıfın açılması için yetmezse, yetkili olan Halk Heyeti kendi başına yada komşu halk heyetleriyle anlaştıktan sonra, öğretimi azınlıkların milli dilinde yürütülen birkaç ilköğretim yöresinde toplam sınıflar kurulabilir. Toplam sınıfların kurulması için, azınlıktan, en az yirmi öğrenci toplanmalıdır.

Madde 6; Bir ilköğretim yöresinde, bir azınlık arasından toplanan öğrenci ayrı bir sınıfın açılması yetmezse, toplam sınıfın açılması için de koşul yoksa, bu öğrencilere ana dili öğretimi, ek ders olarak sağlanıyor. Bu maddenin birinci bölümünde sözü geçen öğretim aynı milli azınlıktan en az on öğrenci bulunduğu sağlanıyor.

Madde 7; Milli azınlıklara yörenin gereksinmelerine göre mesleki okul ile lisede yada bu okullardaki sınıflarda, kendi milli dilinde öğretim görmeleri sağlanıyor. Öğretimi azınlıklar dilinde yürütecek meslek okulu ile lisenin yada sınıfın kurulması için gereken koşulları eğitim Konseyi kesinleştiriyor.

Madde 8; Öğretimi Makedon dilinde yürüten mesleki okul, öğretim kadro okulu ile lisede milli azınlıklar sınıflarından olan öğrencilerin sayısı, ayrı bir sınıfın kurulması için yetmezse bu öğrencilere ana dili öğretimi ek ders olarak sağlanıyor. Önceki bölümde söz konusu olan öğretim aynı milli azınlıktan en az 15 öğrenci varsa örgütleniyor.

²⁵ Statistical Yearbook, Statistical Office Of The Republic Of Macedonia, Skopje, 1993-32,s:11.

Madde 9; Milli azınlıklar dilinde öğretim yürüten ilkokullarda sınıf öğretimi için gereken öğretim kadrosu, azınlığın ana dilinde hazırlanıyor. Bunun için, öğretim kadrosu yetiştiren okullar yada özel sınıflar kuruluyor.

Madde10; Öğretim kadrosu hazırlayan yüksekokullar ile fakültelerde milli azınlıklar için, azınlığın milli dilinde öğretim yürütecek kadroların yetiştirilmesi için, irdemenlerle hazırlayacak ek şekiller de örgütlenebilir. Makedonya eğitim organları, yüksekokullar ile fakültelerin konseyleriyle işbirlikte, önceki bölümde sözü geçen şekillerin örgütlenmesiyle ve çalışmasıyla görevlidir.

Madde11; Milli azınlıkların Yugoslavya'nın öteki uluslarıyla birlikte yaşadığı yörelerde olanaklar çevresinde, öğretimi iki dilde, Makedonca ve milli azınlık dilinde yürütülecek okul yada sınıf kurulabilir (iki dilde öğretim).

Madde12; Öğretimin iki dilde örgütlenmesi öğrenciler ile anababalarının yada onlara bakanların gönüllü olarak kanıklığıyla örgütleniyor. Öğretimi iki dilde yürütecek okulun yada sınıfın kurulması anababaların okul Heyetiyle birlikte yapılan toplantısında öneriliyor. Kurulmasına değin karar ise yetkili olan Belediye Halk Heyetince alınıyor.

Madde13; Milli azınlıklar okullarıyla sınıflarında kayıtlama işleri azınlık dilinde işleniyor.²⁶

Bu maddelere bağlı kalarak hazırlanan programlar bazı değişiklikler ile bugünkü halini almıştır. 1945'dan başlayarak ve 1948 yılında Türkçe dersi öğretim programları hakkında fazla bilgiye ulaşılmamıştır. Ancak değişiklik olarak tanımlanabileceği gelişme tam olarak 1965 yılında ve 1991 programlarında görülmüştür. 1965 yılındaki Türkçe dersi öğretim programına göre, "Türk dili öğretiminin ödevleri, amaçları, öğrencileri edebi-kültürel dille düzgün olarak sözlü hem de yazılı anlatımlarını geliştirmek, seçilmiş değerli yazıların okunup açıklanmasıyla öğrencilerin kültür seviyelerini yükseltmek, onun estetik hem de erdemlik duygularını geliştirmek, onlara saygı hem de sevgisini artırmak. Öğrencilerin toplum gerçeğimizi anlamalarını ayarlamak. Ana dilini tanımakla Makedonya'da yaşayan Türkler, çalışmak, dillerini sevmek, derslerle bağ kurmak. Öğrencilerin erdemlik benliğinin kuruluşundan sayını sunmak ve Yugoslavya Sosyalist yurtseverliği ruhunda kendi ulusal özelliklerini de geliştirmek, insana, emeğe karşı sonsuz saygı göstermek, bütün uluslara sevgi beslemek".²⁷

1965 yılında yeni hazırlanan Türkçe programına göre, dersin özel amaçları dersin bütünlüğüne ilişkin genel açıklamalar, dil alanlarının becerilerine göre bölümlere ayrılması, açıklamalar ve sınıf düzeyine yapılması istenilen çalışmalar öğrencilere kazandırılması istenilen becerilerin tanımlandığı bölümler, dersin işlenişi ile ilgili bölümlerinden oluşmuştur. 1965 Türkçe programına göre, hedeflerin açık seçik ifade edildiği, öğrenci davranışlarına dönük olduğu, hangi hedeflerin hangi içerik ile gerçekleşeceğini belirlemektedir. Türkçe bilmeyen yörelerdeki okullarda, özellikle yeni okula başlayan öğrenciler okuma-yazma ile birlikte Türkçe konuşmayı öğrenecekleri zorunluğu olduğundan değişik araç-gereçler kullanılarak ve araçların seçimi için yöntem prensiblerinin iyi kullanılması ile kolayca telafi edilmiştir.

²⁶ Makedonya Eğitim Bakanlığı, Pedagoji Enstitüsü. 1965 Türkçe Dersi Programları, Üsküp, Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü Yayınları,1965.

²⁷ Makedonya Eğitim Bakanlığı, Pedagoji Enstitüsü. 1965 Türkçe Dersi Programları, Üsküp, Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü Yayınları,1965.

1965 yılında Türkçe programı, ilköğretim ikinci kademedeki Türkçe programında yer alan amaçlardan da anlaşılacağı gibi Türkçe dersi bilgidan çok beceriye dayanmak zorundadır. Becerilerin öğrenilmesi ise baktırmaktan çok yaptırmayı gerektirir. "...Türkçe dersinde öğrenciyi etkin kılan yöntemler kullanılmıştır. Türkçe öğretiminde temelde dinleme, konuşma-okuma ve yazma becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu becerilerin gelişmiş bir bireyin diğer amaçlara kolayca ulaşabileceği söylenebilir."²⁸ Genel olarak 1965 programının çağdaş program geliştirme anlayışına daha yaklaşmış olduğu söylenebilir. 1965 Türkçe öğretim programı, 26 yıllık bir uygulamadan sonra 1991 yılında geliştirilerek yeniden uygulamaya konulmuştur. 1965 programında yalnızca bu dersle ilgili genel amaçlar yer alırken yeni programda genel amaçların yanı sıra sınıf düzeyindeki genel amaçlar ve ünite ile ilgili özel amaçlar ve davranışlar yer almıştır. İçerik açısından her iki programda da konular üniteler biçiminde düzenlenmiştir ve ünitelerin düzenlenmesinde aynı yaklaşım izlenmiştir.

3.4. 1991 Yılında Geliştirilen Türkçe Dersi Öğretim Programı Örneği

Genel amaçlar açısından bakıldığında programlar arasında önemli bir farklılık görülmemektedir. 1991 programında, 1965 programındaki bölümler değişik başlıklar altında ele alınmıştır. 1965 yılı programında "Anlatışlı Okumak", "Sözlü ve Yazılı Anlatım", "Dilbilgisi" ve "Dramatizasyon" bölümleri yer almaktadır. 1991 programına göre ise "Dilbilgisi", "Okuma, Edebiyat, Lektür", "Anlatım ve Yaratıcılık" ve yeni programda "Medya Kültürü"ne yer verilmiştir. Bu konularla ilgili genel amaçlar ve eğitim durumlarına ışık tutacak açıklamalara yer verildiği görülmektedir. 1991 yılında Türkçe dersi öğretim programının amacı, bir ulusun milli kimliğinin en belirgin unsurlarından biri olarak Türkçe'nin amacı, Makedonya'da yaşayan, öğrenimi Türkçe devam eden öğrencilerin okumayı-yazmayı, anlamayı geliştirmek ve ilerletmek, öğrencilerin bilinçli ve edebi dil olarak Türkçe'nin bilgi ve kurallarını doğru şekilde uygulayabilmek ve yazılı olarak anlatabilmek ve konuşabilmek, Türk Edebiyatı'nın, Makedon ve Dünya Edebiyatları'nın tanınmış eserlerini severek okuyabilmek ve yorumlayabilmektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Eğitim sistemimizdeki tüm yeniden düzenleme, geliştirme ve iyileştirme çalışmaları "bir yaklaşım" çerçevesinde, bilimin ve özellikle eğitim bilimlerinin ışığı altında, Eğitim Bakanlığı ve Pedagojik Enstitüsü başta olmak üzere bütün ilgili tarafların etkili bir işbirliğine dayalı olarak ele alınmaktadır. Makedonya Cumhuriyeti'nde, Türk okullarında öğrenim gören öğrenciler, diğer öğrenciler gibi aynı haklara, aynı olanaklara sahiptirler. Türk okullarında ders veren öğretmen ve eğitimcilerin amaçları Türk gençliğinin öğretim ve eğitim alanında temel taşlarını atmaktır. Bu yüzden de Türk okullarında da öğretim tasarısı ve programı Makedonya Cumhuriyeti'nin diğer okullarında olduğu gibi hazırlanmaktadır. Özellikle Makedonya da eğitimin genel amaçlarından biri ayrıca, okuma ile iletişimin temel amacı olarak bir ulusun milli kimliğinin en belirgin unsurlarından biri ana dilini Türkçe'yi sevdirmektir.

Hangi eğitim kademesinde olursa olsun eğitimin en önemli kısmını Türkçe eğitimi teşkil etmektedir. Bu kademedeki Türkçe eğitimin amacı, öğrencilerin edindikleri dinleme, izleme, alışkanlık ve becerisini, düzeylerine uygun duygu ve düşünce ürünlerini, konuşmaları, güncel

²⁸ Makedonya Eğitim Bakanlığı, Pedagoji Enstitüsü. 1965 Türkçe Dersi Programları, Üsküp, Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü Yayınları, 1965, s.32.

yayımları anlayabilecek, eleştirebilecek ve onlardan yararlanabilecek ölçüde geliştirebilmektir. Makedonya Cumhuriyeti'nde bugüne kadar yapılan program geliştirme çalışmalarına bakıldığında Türkçe öğretim programlarında bir önceki program üzerinde ekleme-çıkarma yapılarak benzer programların oluşturduğu, yani özde bir değişiklik yapılmayarak yüzeysel değişikliğe gidildiği görülmüştür.

Makedonya Cumhuriyeti'nin kurtuluşundan bu yana hazırlanan eğitim ve öğretim programlarına baktığımızda,

- 1944/45 yılında Türkçe okulların açılması;
- 1948 Türkçe dersi öğretim programı, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine, etkinliğine önem veren toplu öğretim esasına dayalı olarak geliştirildiği söylenebilir;
- 1948 yılında ilk köklü değişiklik (4 + 3 modeli ve öğretmen merkezli) yaşanmıştır. 1948 programında değerlendirme bir sınav ve bir not alma işi olarak görülmektedir;
- 1955 yılında 8 yıllık eğitime geçiş yapılmıştır;
- 1962 ilköğretim program taslağının değerlendirme bölümüne baktığımızda değerlendirme ögesi şekil ve anlam itibarı ile değişiklik göstermiş, eğitim ve öğretim bütünlüğünün ayrılmaz parçası olarak görülmeye başlanmıştır. Yani yeni değişikliklerle değerlendirme süreç basamağı ögesi olarak kabul edilmiştir;
- 1965 yılında Türkçe eğitim yürütülen okulların Yeniden Örgütlenme Yasası düzenlenmiştir. 1965'te Türkçe programı, hedeflerin açık seçik ifade edildiği, öğrenci davranışlarına dönük olduğu, hangi hedeflerin hangi içerik ile gerçekleştirilebileceğini sergileyen bir yapı haline gelmiştir. 1965 programında yalnızca bu dersle ilgili genel amaçlar yer alırken yeni programda genel amaçların yanı sıra sınıf düzeyindeki genel amaçlar ve konu ile ilgili özel amaçlar ve davranışlar yer almıştır;
- 1965 Türkçe öğretim programı, 26 yıllık bir uygulamadan sonra 1991 yılında geliştirilerek yeniden uygulamaya konulmuştur;
- Son dönemde Türkçe dersi öğretim programı 4 ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar: "Dil", "Okuma, Edebiyat ve Lektür", "Anlatım ve Yaratıcılık" ve "Medya Kültürü". Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan genel amaçlar ile eğitimde öğrencilerin yaş seviyelerine ve gelişim özelliklerini dikkate alarak onlara günlük yaşantıları ile yakından ilgili bilgi, beceri ve tavırlar kazandırmak amaçlanmıştır. Türkiye'de amaçlar öğrenme ürünü, Makedonya'da ise amaçlar hem öğrenme ürünü hem de öğrenmesüreçini yansıtmaktadır;
- Program içeriğinin düzenlenmesinde somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakın çevreden uzağa doğru bir sıralamanın takip edildiği görülmektedir. içinde olduğu görülmektedir. Makedonya da kullanılan Türkçe dersi öğretim programında hem içeriğe ve her sınıfa ait konulara yer verilmiştir. İçerik, amaçlara uygun ve amaçlarla tutarlı olarak hazırlanmıştır. Ayrıca içerik öğelerinin aşamalı ve yakın ilişkili olacak şekilde basitten karmaşığa düzenlendiği görülmüştür.

Eğitimin en temel işlevlerinden biri de, öğrencilere nasıl öğreneceğini öğretmektir. Öğretim programlarına bakıldığında öğrencilerin çoğu "neden öğrendikleri", "nasıl öğrendikleri" sorularına yeterli cevap verememektedirler. Bu sonuçlar öğrencilerde başarısızlığa, kendilerine güven ve öğrenmeye karşı ilgi ve isteklerinde azalmaya yol açmaktadır. Bu tür sorunları ortadan kaldırmak için, öğrencilerin kendi öğrenmelerinin farkında olmaları, öğrenmeyi öğrenmeleri, kendi kendilerini güdüleyebilmeleri, zihinsel yapılarına uygun stratejileri seçebilmeleri ve kendi

kendilerini kontrol ederek yönlendirebilmeleri gerekmektedir. Son dönemlerde Makedonya eğitim sisteminde meydana gelen değişimler ve gelişmekte olan yeni eğilimlere bakıldığında rehberlik ve psikolojik danışmanlığın güncelliğini koruduğu görülmektedir. Çünkü her birey kendine özgü bir varlıktır, ilgi, yetenek, değer ve tutumlarıyla başkalarından farklılıklar gösterebilir. Farklı yaradılışı olan, farklı çevrelerden gelen bireylerin ihtiyaçları da farklıdır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireylerin birbirinden farklı eğitim ihtiyaçlarına dayalı bir ortamda gerçek manada işlevini sürdürmektedir. Rehberlik uzmanları bireysel farklılıklara saygılı eğitim ortamlarının sağlanması hususunda büyük çabalar göstermektedir.

Ancak, toplumsal değişim hızının gittikçe artması üzerine, bireylerin bilgi ve varolan duruma uyum gösteren kimseler olarak değil, hızla değişen ve karmaşık hale gelen toplumda ortaya çıkmakta olan sorunlarla baş edebilecek ve durmadan değişen çevresine uyum gösterebilecek kimseler olarak yetiştirilmeleri gereği daha çok hissedilmektedir.

Fiziksel ve toplumsal yaşamla ilgili olgulardan kaynaklanan sorunların ve bunlara bulunmuş çözüm yollarının tanıtılması ve karşılaşılabilecek yeni sorunlara çözüm bulabilme becerilerinin geliştirilmesi, okullarda çeşitli ders konularının amacını oluşturmaktadır. Ancak, bir kimsenin kendi yaşamında karşılaştığı kişisel sorunlar hiçbir dersin konusu değildir. Bu "Rehberlik ve Psikolojik Danışma" adı verilen bölümün görevi olarak görülür ve gündün güne güncelliğini korumaktadır. Yeni eğilim olarak görülen rehberlik hizmetleri birinci derecede, bireylerin "karar verme" sorunlarına yardımcı olmaktadır ve insan hayatı boyunca pek çok konuda karar vermeye yardımcı olmaktadır. Bazı konularda verilen kararlar bütün hayatı etkileyecek güce sahip olabilir böyle dönemlerde rehberlik ve psikolojik danışma bireylere bu desteği sağlamaya çalışmaktadır.

Kaynakça

- ABBAS, Zerrin. "Makedonya Türklerinin Sosyo-Kültürel Yapısı". (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1997.
- AGO, Arif. "Makedonya Türk Halkının Anadili Üzerinde Öğretim Eğitim ve Sorunları." *Sesler Dergisi*, yıl 31, sayı 302,1996:5-14.
- BAKIRCIOĞLU, Rasim. İlk, Orta ve Yüksek Öğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.
- Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim Ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni Bildirileri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999
- BİLDİRİLER. *Türkçe'nin Dünü, Bugünü Ve Yarını*, Ankara, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002
- BUGARİÇ, Recep. "Türkçenin Özleşmesi ve Bizdeki-Özellikle Üsküp Ağzındaki Etkisi." *Sesler Dergisi*, yıl 17, sayı 161, 1981: 46-59.
- ÇİĞDEM, Ülker. *Makedonya Türk Öyküsünde Kimlik Sorunu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1998
- DEMİREL, Özcan. *Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara, Pegem Y. 2000.
- DEMİREL, Özcan. *Karşılaştırmalı Eğitim*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2002
- EMİN, İlhami. "Kimliğimiz Kültür Varlığımız." *Sesler Dergisi*, sayı 294,1995:33.
- ERDEM, M. ve N. FİDAN. *Eğitime Giriş*, Ankara, Meteksan Matbaacılık, 1994
- ERTÜRK, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara, Meteksan Yayınları,1993
- GÜRKAN, İhsan. *İkinci Dünya Savaşından Günümüze Değın Balkanlar (1945 1989)*, İstanbul, OBİV Yayınları,1993
- GÜRKAN, T. Ve E. Gökçe. *Türkiye'de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1999

- HAMZA, Yusuf. *Atatürk Ve Makedonya'da Yaşayan Türkler Ve Azınlıklar*, Ankara, Etam Mat. 1998.
- KEPÇEOĞLU, Muharrem. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. Ankara: Yayınevi, 1992
- KUZGUN, Yıldız. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. Ankara: ÖSYM Yayınları, 1992
- KORKMAZ, Zeynep. "Türkçenin Dünü, Bugünü, Yarını." *Türk Dili*, sayı 602, 2002:99-111.
- KOYLU, Zafer. "Makedonya Sorunu (1878-1913)." (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1997.
- KUT, Şule. *Makedonya ve Sorunları*, İstanbul, Türkiye Sosyal, Ekonomik ve Siyasal Araştırmalar Vakfı Yayını, 1993
- JOHN, Dewey. *Tecrübe Ve Eğitim*, Ankara, AÜ. EBF Yayınları, 1996
- MAKEDONYA. *Harp Akademileri Komutanlığı Yayınlarından*, İstanbul, Harp Akad. Basımevi, 1993
- MAKEDONYA Eğitim Bakanlığı, *Pedagoji Enstitüsü. 1965 Türkçe Dersi Programları*, Üsküp, Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü Yayınları, 1965
- MAKEDONYA Eğitim Bakanlığı, *Pedagoji Enstitüsü. Türkçe Dersi Plan ve Programları*, Üsküp, Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü Yayınları, 1991, 1998, 2001.
- MEHMAN, Musaoğlu. *Türkoloji'nin Çeşitli Sorunları Üzerine Makaleler İncelemeler*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2002
- Министерство за образование, Информација за запишување во основни училишта во Р.Македонија 1999/2000, Скопје, 1999.
- ÖZÖNDER, M. Cihat. "Balkan Gelişmeleri, Makedonya Sorunu." *Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt III. sayı 1, Bahar 2001: 203-209
- Statistical Yearbook, *Statistical Office of the Republic of Macedonia*, Skopje, 1993
- Statistical Yearbook, *Statistical Office of the Republic of Macedonia*, Skopje, 2001
- TAN, Hasan. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. İstanbul: Yayınevi, 1992
- VARIŞ, Fatma. *Eğitimde Program Geliştirme, Teori ve Teknikler*, Ankara, Alkım Yayıncılık, 1994
- VATAN, K.. ve H. YALTIRIK. *Makedonya'da Rumeli Türklerinin Tarih ve Kültürleri Panelleri ve Konferansı*, İzmir, 1996
- VATAN, K. ve H. YALTIRIK. *Makedonya'da ve Balkanlarda Türk Kültürü ve Sanatı Panel ve Konferansları*, İzmir, 1999